

چەند قسەیهکی نوێ لەسەر میژووی نەورۆز

م/بێستون جەلیل

وێكو دەلین میژوو دایکی هەموو زانستەکانە، (هێرۆدۆت)ی یونانی و (ئین خەلدون)ی عەرەب و (شەرەفخان و دکتۆر کەمال)ی کورد و سەرچەم میژوونووسان کۆک و تەبان لەسەر ئەو وتەییە دەلین: میژوو دەبێ بنەمایەکی راستی و زانستی هەبێ ئینجا دەبێ بەمیژوویەکی نەمر، ئەگینا هیچ هیزو دەسەلاتیک ناتوانێ بەدرۆ میژوو تۆماربکات، ئەگەر تۆماریشی بکات نابیتە راستی و دواتر هەر ئاشکرا دەبێ. گەلی کورد خاوەنی میژوویەکی درێژو دەولەمەندە، بەلام بەهزی کۆمەڵیک ھۆکاری ناخۆ دەرهکییەو بەشیکێ زۆر لەمیژوو ون بووھیان شیوینراو، بۆیە پێویستە هەموومان داسۆزانەترو ژیرانەتر بگربین و لاپەرەکانی میژووی خۆمان و دەرو درواسییکانمان بەباشی بپشکنین و ون بووھەکان بدۆزین و ھو ئاشکرایان بکەین و شیوینراوھەکانیش راست بکەینەو.

یەکیک لەو کاریگەرێبە ترسناک و خراپانەیی کەکار لەمیشک و ھزری تاکەکانی نەتەوێک دەکات و دەیکەن بەجۆریک راستی لەلای خۆیان و شانازی پێنەدەکەن و لاملانییەکی ناپەرھای لەسەر دەکەن ئەو درۆ ھەلبەستراو میژوویانەیکە بۆ ئەو نەتەوێیە لەئاوتنەیکە تەلخ و تۆزایویەو وینە گیراون.. ھەر ئەو جۆرھەلبەستراوانەیکە میژوویان لیمان ئاوەژوو کردووو بوونە بەھزی لەناوچوون و رووخو کۆمەڵیک شۆرش و میرنشیکی کورد. دەبێ نەوێی نوێ و ژیری نەتەوێکەمان بەزانستیانە شیکاری میژووی دەولەت و شۆرش و راپەرین و جەژنەکانمان بۆ بکەن کە بەداخو ھەندیک لەنووسەرمان لەجیاتی ئەوێ دەستنیسانی خالەلاوازو زیان بەخشەکانی ناو میژووی نەتەوێکەمان بۆ بکەن. ئەوانیش ھاتوون وەکو (توتی) قسە بێنەماو ناراستەکانمان لێ دەکەنە راستییەکی زانستی و بەرگرییەکی بێ پەرھاشی لێ دەکەن، خۆبشیان بەپێی ھۆشی خۆیان و ئەو کاریگەرێبە کەوتووئەتێ ژیری زیادری کەم و ھەلچوون و داچوونیشی بۆ دەکەن و ئەوئەندە دیکە بابەتەیکە دەئالۆزین. ھەندێ جار ئەو شیواندەدوژمنەکانمان دەکات بەپالەوانی راستی و بەرگری کەرمان و بەپێچەوانەشەو قارەمان و تیکۆشەرەکانی خۆمان لێ دەکات بەخوین ریژو خائین، ئەگەر ئەو راستیانە بەشیوہیکە ئەکادیمی و زانستیانە و ھۆکو تۆزەرەوہیکە کۆمەلایەتی و سیاسی و سایکۆلۆژی لیک بدریتەو ھو شیکار بکری و بۆیانە ھەندیک لەو میژوووہرەت بکەنەو ھو راستی بکەنەو، رەنگەعەقڵیەتی کوردی لەو تەگەرانە دەربازکەن کە بەھۆیانەو ئیقلیح بوو.

یەکیک لەو جەژنەگەرنگ و پیرۆزانەیی کەئێستا کورد شانازی بەبوونیو دەکات و بەرۆژیکی پر لەسەر وەری و سەرکوتنی دەزانێ (جەژنی نەورۆز). نەورۆز وەکو لای کورد ناسراوھەرۆژی سەرکەوتنی شۆرشیکێ جەماوەری و زەحمەتکێشی کورد بوو بەسەر حاکیکی زۆرداری ئەوکاتەکانی (زوحاک) بوو بەسەرکرایەتی پیاویکی کورد کەناوی (کاوە)ی ئاسنکەر بوو. ھەرچێ نووسەر و شاعیر و ھونەرمندی کوردەو ھو پێیان کرابێ بەبەرەوامی شانامە و سروودو پیاھەلدانیان وتوو بەسەر ئەو رۆژەدا. بۆیە دەبینین میژووی ئەدەبیات و رامیاری کورد لێواو لێوھو جۆرھەلدەرەکانەو وا تیکەبێستون ئەگەر ھەرکەسێ وەکو جەژنیک یادی نەکاتەو ھو پیرۆزیایی لەبەختەر نەکەن لەسەری سالی کوردی دا کەمتەرخەمی نواندوو بەرامبەر میژووی گەلەکە. لەراستیدا رۆژی نەورۆز کەراو بەسەرەتای دەسپیکردنی رۆژ ژمیروی کوردی ئەو رۆژەیکە دەولەتی کوردی (مادی تیا رووخا. بەداخو ھو تا ئێستا کورد لەجەژنی رووخانی دەولەتەیکە خۆیدا (٢٧٠٦) سالەچژن و ئاھەنگ دەگێڕێ.

دکتۆر (محەمەد ئەحمەد سەعید) مامۆستای کوردۆلۆژی زانکۆی سلیمانی لەچەند کۆرۆ دانیشتینیکا ئامازەیی بەوئەو کە ئەو حکومەتە کوردییە حاکمەیکە کورد بوو ھەنەوئەنجومەنی ئەو حکومەتە لەپیاو ھەرژێرو داسۆزەکانی ولات پیکھاتبوون، بەلام فارسەکان کەھەمیشە جەژن لەکورد نەبوو، بەپیلانیکی دەرەکی ئەھەندیک ئەتورک و ئەفغانییەکانیش ھاوکارییان کردوون تۆنویانە چەند کەسیک لەناو کوردەکان ھەلگیرنەو ھو بیان خەلەتین و ھەلەیکە گەورەیان پێکەن و پوزیک لەکورد دابیرن دوا چەند سالیک ھەر لەریگە ئەوانەو ھو کوردەیکە سەربازی دەکەتەسەر پاشا دەیکۆژن. دکتۆر دەلی: یەکیک لەو کوردەن اوادارانە ناوی (کاوە) بوو کە لەگەڵ فارسەکاندا ریککەوتوو ھو ئێستا کورد شانازی پێنەدەکا، فارسەکانیش زۆر بەزیرەکانە ئەو دەفۆزەو، بۆ ئەوێ لەسەریان نەکەوت و گەلی میژووی نەیتەسەریان و ھەم بۆ ئەو ھوش زامی کوردەکان ساریژ بێت بواریان پێ دەدەن ئەو رۆژەیکە سەرەتای وەری بەھارەیکەن بەرۆژی جەژن و خۆشی و ئاھەنگ گیران و دواتر کردیان بەسەرەتای میژوویەکی سالی کوردی کە ئێستا پیرەو دەرکێت. ئەگەرچێ (کۆرشێ) فارسی و بەھاوکاری ھەندێ زۆل کورد پایتەختی دەولەتی مادیان گرت و لەرۆژی نەورۆزدا کۆتاییان بەدەسەلاتی (١٥٠) سالەیی ئەو حکومەتە کوردییە ھینا کە جیکە ھیواو ئاواتەکانی کورد بوو، ئەگەرچێ ئێستا کورد بەراستی لەمیژووی نەورۆز نەگەبێتوو ھو بەرنامەیی دوژمنەکانی ھەلخەتەو ھو کۆیانە یادی ئەو رۆژەیان کردۆتەو، بەلام لەراستیشدا مانگی نەورۆز لەمیژووی نوێی گەلی کوردستاندا پرە لەھەلکێشان و داکشان پرە لەسەرکەوتن و ئازار، ھەقە ئەوانە ھیچ کاتی لەیاد نەکری و ھەمیشە بەزیندوویی رابگریین یادبکریئەو بکریین بەسونبلی ئاوەدان کردنەو ھو بوژانەو کوردستان، چونکە نەورۆز رۆژی بوژانەو ھو سەرەتای وەریکی جوان و رەنگینە. نەورۆز بەزانستیانە بکریت بەرۆژی راپەرین (رینسانس) چونکە رۆژیک بوو کەرۆکی خۆشەو بستی کوردانی تیا رزگار کرا، ھەمیشە لەمانگی نەورۆزدا ھەزاران ھەزار چەپکە گولی نیرگزو گوللەسورە بکری بەدیاری بۆ سەر گۆری شەھیدانی ھەلەبجەو (مۆنیمێتی) ئەفلاکراو ھەکان و شەھیدانی قەلادزی، لەبەر ئەو ھو ئەو کارەساتانەش ھەر لەمانگی نەورۆز دەرووبەریدا بوون، یا بە ئاوردانەو کۆتایی زانستی یادی نەورۆز نەکەینەو ھو راستییەکان ئاشکرا بکری لەجیاتی ئەو ئاورد لەکەسوکارو پاشماو ھو شەھیدو ئەفلاکەکان بەدینەو بە چەپکی گۆل و بەدەستی قەلم بگری ئینجا لەیادی نەورۆزدا بەشادری بکەین.

ھۆشیار عبدالرحمان

بەپەلای رەوشی ئاسایشی عێراق، ھەر وھا ئێستا باس لەگۆرانکاری لەپۆستەگەرنگەکانی وەکو سەرۆکی حکومەت و سەرۆک کۆمار دەکریت و ھاکیشەیی سیاسی و بەرەیی سیاسی نوێ بەرێوەبەرەکانی سەئودیش پشنگیری لێدەکەن. کەواتە دەبێ سەرکرایەتی سیاسی کوردی خەلکی کوردستان زۆر بەئاگایی و ووریایەو ھەنگاو لەبەرەمبەر بەرەیی سیاسی نوێ و گۆرانکاری لەم پۆستە گەرنگانەدا بکات، چونکە چارەنووسی و دەسکەوتەکانی خەلکی کوردستان ئێستا لەژێر پرسیار و مەترسیدایە، چونکە پێشبینی گۆرانکاریەکان لەعێراقدا ئالۆز و دەولەتانی ئقلیمیش کەوتووئەتە جۆلەو بزاوتیکی دیپلۆماسی زۆر لەبەرەمبەر داخواریان بۆ ھەموارکردنی دەستور و فیدرالی و مادە (٤٠)یش بە مەترسی لەسەر خۆیان دەبینن. کەواتە گۆرانی ئاراستەیی ھاوکیشەیی سیاسەتی ناوچەکەو ئەمریکا و ولاتانی ئقلیمی و بەرەیکەیی سیاسی نوێ لەعێراقدا تەنھا و تەنھا لەرۆ دەسکەوتەکانی خەلکی کوردستان و بەقازانجی دوژمنەکانی گەلی کورد تەواو دەبێت.

خۆی لەعێراق و ناوچەکەدا، ھەر وھا لەبەرەمبەر دا نوینەری کۆماری ئیسلامی ئێرانیش رووبەر و ھەموو تۆمەتەکانی ئەمریکای رەت کردو ھو خۆی ئەمریکای بەسەرچاوەی ئاژاوە و توندوتیژی لەعێراق لەقەلەمدا. ھەر وھا نوینەری ئێران پێی لەسەر ئەو داگرت کە کۆماری ئیسلامی ئێران بەراستی پشنگیری پرۆسەیی سیاسی لەعێراقدا دەکات نیشانەیی ئەو ھوش بەشەدبوونی ئێران لەم کۆنگرەیدا. ئەم کۆنگرە لەسەر پێشیار و راسپاردەکانی راپۆرتەیکە بیکەر ھاملتۆن ھاتووئەتە بەستن، چونکە رەوشی نالەباری سیاسی و ئابوری و ئەمنی عێراق رۆژ لەدوای رۆژ مانگ لەدوای مانگ بەرەو خراپترو خراپتر دەروات، بۆیە دەبینین چاودێرانی سیاسی بێ ئومیدی و نیگەرانی بەرەوامی خۆیان لەسەر ئەم رەوشە نالەبارە عێراق ناشارنەو ھو ئێستا زیاتر تەئکید لەسەر ھەنگاو نانی عێراق لەسەر شەری ناوھۆ دەکەن. لەدوای کۆنگرەیی بەغدا بریار درا کۆنگرەیکە تر لەمانگی نیساندا بەبەشداریی وەزیری دەرەو ھو ولاتانی بەشداربوو لە (قاھیرە) بەسەرتی بۆ چارەسەرکردنی

رۆژی ٢٠٠٧/٣/١٠ لەشاری بەغدا، بەنامادەبوونی نوینەری چەند ولاتیکی عەرەبی و نوینەری ھەرپێنج ئەندامەیکە ئێنجومەنی ئاسایشی نیو دەولەتی و نوینەری کۆمکاری عەرەبی و کۆنگرەیی ولاتانی ئیسلامی کە ولات بەشداریان تیدا کرد. کۆنگرەیکە لەپێناو گیرانەو ھو ئاسایش بۆ عێراق بەرێوەچوو. ئەمە یەکەمین کۆنگرەیکە بەشیوہیکە فراوان دەولەتانی زلھیز بەشداریی تێدەکەن، لەسەرەتای کردنەو ھو کۆنگرەیکە بوئەتەیکە ھۆشیار زیباری وەزیری دەرەو ھو عێراق دەستی پیکرد و ھیواي خواست ولاتانی دراوسێ و بەشداربووی کۆنگرەیکە ھاوکاری و پشینیوانی خۆیان بەجەدی بۆ پرۆسەیی سیاسی عێراق بخەنەگەر و بەھیچ شیوہیکە ریگە بەتیرۆرستان نەدەن لەسنورەکانی ولاتەکانیانەو ھو دزبەکەنە

کۆنگرەیی بەغدا عێراقی ژپارچەبوونی رزگار ناکەت!

فەھمی سلیمانی

پالەدەرەکی بەھیز لەسەر یەک سفیری ئەمریکا ئەیران دین؟ بەلێ دیسان چەپەکی توندرو ھەنەل نفسینگەھا (دیک چینی) جیکرئ سەرۆک بۆشی دبیزت نابی ئیدارا ئەمریکا خو ھو لاوز بێنە زمان بەرانبەرئ ئێران، ئەگەرئ ناکۆکیان ئەقن، دیسان ساترفیل دبیز ئەگەر ھەر تشەتک دوی کۆنگریدە بشیوہیکە پوزەتیفی بریقەچۆ، پاشی دکتۆرئ دویدە بلا سەرۆک وەزیر لگەل یکترا روین، ئەوژی راپس و ولید موعلم ژ سوری و منوچەھری موتەکی ژ ئێران..

بەلێ کۆنگرە چ سەرکەتن نائین کو عێراقەیکە یەکتوتو لەسەر سیستەمەکی دیموکراسی و علمانی دامەزرین، ئەوژی ژبەر ئەگەرئ دژایەتیا ئایدۆلۆجی یا رەوشەنبیری و ئابوری یە درۆژەلاتا ناغین دە دقئ واری دە زۆر پسار ھەنە خو تینتە زمان، ئەوژی ئەگەر ئێران شیعا بە پرەکا دەربازبونا بەرۆژەندا خو ھو کلێلەکا سەرکەتن خو دقئ دەقەرئ دەزانن ئەفجا سوریکە بوی بەرۆژەندئ دزان ئەگەر نەسوتنەو گروپین ئسولی پین ئیسلامن و بەعسی بن یان تورکیا کئ پالیدی دناغ قئ موعادەلی دەگەر نەتورکمان بی.. پسار ئەقەیکو ئەم بیژین گەل کەنگ ستنین کو ژ سوریدەرپاسی عێراقی دبت براین شیعانە کو ھندە ئیران و سوریکە پیکفە تینتە گریدان، باشە تەرۆریستین سونین بەعسی و ئیسلامی ژ سوری پین خو دناغ شیعیئ ئیرانی دە دتەقین و بەرۆقازی ھەر وھا شیعیئ توندرو ژ ئیرانی و ھەردو یەکتەر دکۆژن! باش ئەقە نە یاریە کە بقان کسان تی کرن؟! ھەر وھا سوریکە لوپناتی

ژدەر فە گەھاندی وان کەسین کو دکۆنگرئ دەنامادەبوون، ھەر وەکی دایە خویاکرن دلیدوانەکا خو ھو گۆتی: ئەقە ماوہیکە ئەم پیکۆلی دکەم بۆ کۆنگرەیکە بقئ ئاوی و ئەقەسەرگرت و بو ئەگەرئ ئامادەبوونا ١٦ شاندر ریکخراوئا لەسەر ئاستئ جیھانی، کو بزاقین بقئ رەنگی ھاتبون راوستان ھەر ژسال ١٩٩٠ئ کۆنگرئ (قە العربیة) ل بەغدا کریون، بەلئ دیسان یا فەرە کو بیژم جەئ مەترسیا ھەموویان پارچەبوون و شەری نافخۆیی عێراقی بی، ئەقە دلیدوانەکی دە (جۆست ھیرمان) ژ ریکخراو کۆمەلا قەیرانین نیغ نەتەوی کو بارەگایی وان ل برۆکسل رویدان کاردکەن ژبۆی چارەسەری یا دژایەتی یا مەترسی دار، ویژئ ئیشارەت بپارچەبوون و شەری نافخۆیی عێراق دا، ھەر وھا ئەمریکا دبیزە چەک و تەقەمەنی و شەرکەرین تەرۆریستی ھەمی ژ سوریکە ئیرانی دەینەناغ خاکا عێراق، ئەقە بلی یەنابەری عێراقی یین کول سوریکە ئیرانی ھاتینە وەرگرتن بەملیزانە کو ئەوژی بویە جەئ مەترسیا سعودی و ئوردنی دەولەتین دن یین عەرەبی، کو جەماوەرئ ئیرانی ل عێراقی زیدە بوینەو بویە مەترسی ل سەر دەقەرئ، دیسان یافەر ئەم بیژین ناکۆکی ل ئەمریکا زۆرەو کا دانوستاندنی لگەل ئیرانی بکەن یان نە، بەلئ پالدرئ دانوستاندنی لگەل ئیرانی کۆندۆلیرا راپز بو، گۆت زیدەبونا رخنئ دژی ئیرانی و ھنارتنا ھیزین ئەمریکا بۆ دەریا کەنداق دیسان دەستگیرکنا چەند بەرپر سەکین ئیرانی ل عێراق، ب

چەند ھۆشەمەندەک و سیاسەت مەدارین ئیرۆ پەسنا کۆنگرئ ناغ نەتەوی بی بەغدا دکن و بزمانەکی پوزەتیفی ل قەلەم دەن: دەھمان کاتدە ناکۆکی یا بۆچوونین وان نوینەرا دلیدوانین وان دەبەرچاخی پشتی ژ کۆنگرئ دەرکەتین، لگۆر بۆچوونا من ئەو کۆنگرە بخو ھو تاقیکرەکا مەبەستین یەکتەر؟ دیسان پیکریەکا راپۆرتا بیکر ھاملتۆنە بەلئ نەبونی شیوازا وانئ پشینیار کردی، بتایەتی خالا کو دبیزە سوریکە ئیرانی رازیکەن و لەشکرکێشی ئعێراقی بکەن، چونکە ئەقە دژی بەرۆژەندا وان بخوہو قئ شەری ناکەن، ئەگەر سەرکەتنەکی دوی ستراتیا خو داندەکان، ئەوا کو پلان بۆ ھاتیئە دەیان ھەر بەری داگیرکنا عێراق، مژئ ئەو باوہر ھەیکە یاکو ھەسەنن ھەیکەل دبیزەکو ئەمریکا یەک ستراتیا ھەیکەل دبیزە داگیرکنا رۆژەھەلاتا ناغین و نیژیک ئئ شەری وان بەرامبەری ئیرانی دەست پیکەت، داکو سەرکەتنەکا دوماھی پیکرنا رەبەرئ ئەمریکا بی و بارودۆخی وئ دەقەرئ، کە ئیران ئیرۆ جەمسەرەکە خو جەئ سۆقیئا ھەلوەشای دەدینئ بەرامبەری ئەمریکا، کو شیایی تا رادەیکە مەزن کاریگەری ل سەر دەقەرئ و بەرۆژەندا ئەمریکا بکەت، ئەقەژی خویابو دلیدوانین قئ داوی دە، ژئالیئ ساتر فیلد کو دەست بەسەفونی پین خو ھەری دژی ئیران و سوریکە، ھەر وھا ھنارتنا مەزنتین ھیزین وانین دەریایی و ئاسمانی بۆ دەقەرئ، دەسەرئ ھەمی دە، ئەو ناما ھوشیار کەری و مەترسی دار یاکو ژئالیئ وەزیرئ عێراقی بی